

ЗАМАН

Газета издаётся на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: gazeta.zamankbr.ru

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

КЕНГЕШ

«Экономика тутхучлуду, къырал борч азды, къоркъуусузлукъ мадарлагъа ырыскы, сынау да жетиширчадыла...»

РФ-ни Президенти Владимир Путин видеоконференция амал бла Правительствоюну эмда РФ-ни субъектлерини таматарлары бла кенгеш бардырганды эмда коронавирус жукъган арууну жайлыуун тохтатыуу амалларын сюзгенди. Анга КЪМР-ни Башчысы Казбек Кокков да къатышанды.

Сёзон башлай, Владимир Путин битеу регионлада да медицина учреждениялары хазырлыкларын жалчытыу, аланы онгларын игилендириу, керек болса, къошакъ жерлени къурау, тийишли техниканы, ол санда ИВЛ аппаратлары, реанимобильлени сатып алыу, жангы техникада ишлей билген усталаны хазырлау жаны бла жумушлары арт болжалга салмай толтурурга борчлу болгандарын чертгенди. Анга уа РФ-ни Правительствоюсу ахча бёлгенди.

Саулукъ сакълау учреждениялада къуралган жангы жерле, къошакъ онгла керек болмай къалырга деп ушанабыз. Алай шендо уа хар регионда да инсанларыбызны жашауларын сакълар ючюн къолдан келгенни

этерге борчлубуз, - дегенди къыралны башчысы.

Кенгешде медицинада ишлегенлеге къошакъ тэлеуле этилликлери айтылганды. Ол санда коронавирус ачыкъланган саусузлагъа бакъгъан, кеслерини саулукъларына къоркъуу салгъан врачлагъа апрельден башлап юч айны ичинде федерал бюджетден къошакъ ахча тёленирикди.

Регионлада саулукъ сакълау учреждениялары араларында байламлыкъланы юслеринден да айтылганды. Керек болса, башха регионну инсанына медицина болушлукъ берилерча,

федерал клиникалада жерле регионну жумушларына ёдюрююрча мадарла бардырыллыкъдыла.

Владимир Путин экономиканы унутурга жарамгъанын да чертгенди. Бизнесге салынган заранны къысхартырга тийишлиди. Аруу бютунда жайылырына къоркъуулу учреждениялары тизмеси къуралып, аланы ишлерине чек салынырга керекди. Башкалары уа андан ары ишлерге эркиндиле, жаланда алада санитар эм къоркъуусузлукъ жорукъла сакъланьрга керекдиле, дегенди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

ПАРЛАМЕНТ

Юйюрге ненча сабий бар эсе да, хар бирине ахча тёленирикди

КЪМР-ни Парламентини депутатлары, кезиуден алгъа жыйылып, юч жылдан жети жылгъа дери сабийлери болгъан юйюрге ахча тэлеуно низамын сюзюп, къабыл кёргендиле. Ол РФ-ни Президентини буйрукъларыны чеклеринде хазыланганды. Кенгешни спикер Татьяна Егорова бардырганды.

Жыйылыуу коронавирус жукъган аруугъа къажуа мадарла сакъланып бардырылганын айтырчады. Парламентини мекямына киргенлеге къоллары

дезинфекция этерча амалла къуралгандыла, хар кимни да температурасы ёнчеленгенди. Инсанлагъа бир жерде кеп санда жыйылырга жарамгъанын эсге алып, кенгешге чакъырылгъан къонакъла аз болгандыла, алай ол Интернетде тюзюнлей кёрюзюлгенди.

Татьяна Борисовна, пандемия бла байламлы салынган чеклеге да къарамай, къыралны башчысыны буйрукъларын толтурурга, юйюрге болушлукъну низамын тохташдырырга кереклисин чертгенди. «Ол

себепден республикалы праволу базагъа тюзетиуле кийирирге керекди», - дегенди ол.

Алай, биринчиден, кадр соруулагъа къаралганды. Грант Мовсисян КЪМР-ни Конституциялы сюдюню судьясыны башчысыны къуллугъуна тийишли кёрюлгенди. Анзор Гучапшев, Андзор Кармоков эм Мухамед Ташуев Терк, Урван эм Бахсан сюд районларыны 3-чю, 4-чю эм 6-чы участкаларыны жарашдырычу судьяларына салынгандыла.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Къабарты-Малкъар Республиканы жарыкъландырыу, илму эмда жаш тэлеуню ишлери жаны бла министрини къуллугъун толтурулукъну юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны

УКАЗЫ

1. Къабарты-Малкъар Республиканы Конституциясыны 81-чи статьясыны «б» пунктуна тийишлиликде Къабарты-Малкъар Республиканы жарыкъландырыу, илму эмда жаш тэлеуню ишлери жаны бла министрини къуллугъун толтурууну борчу ЭЗАОВ Анзор Клишбиевични боюнуна салынады.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы

К. КОКОВ

Нальчик шахар, 2020 жылны 9 апрели, №37-УГ

Жангы коронавирус инфекция кенг жайылмазча мадарла этилген кезиуде саулукъ сакълауда ишлегенлени бир къауумуна кёллендириу халда ахча тэлеуню юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы

Башчысыны

УКАЗЫ

Къабарты-Малкъар Республиканы «Ишчилени бир къауумуна хакъ тэлеуню юсюнден» 2010 жылда 19 майда чыгъарылгъан 35-РЗ номерли Законауна, Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны «Къабарты-Малкъар Республиканы жеринде бийик хазырлыкъланы низамын кийириуню эмда жангы корона вирус инфекция (2019-nCoV) жайылмазына къошакъ мадарла этиуню юсюнден» 2020 жылда 18 мартда чыгъарылгъан 19-УГ номерли Указына тийишлиликде бегим этеме:

1. Къабарты-Малкъар Республиканы Саулукъ сакълау министрствосуну «СПИД-ни эмда жукъган аруулары болдурмау, алагъа къажуа кюреш бардыруу жаны бла ара» къырал бюджет саулукъ сакълау учреждениясыны (андан ары жаланда учреждения деп жазылып къаллыкъды) ишчилерине энчи болумлада урунганлары эмда ишлеринде артыкъ аурлукъ жетгени ючюн кёллендириу халда ай сайын ахча тёлерге:

а) жангы коронавирус инфекция жугъаргъа къоркъуу уллу болгъан ишни тамамлагъанлагъа, жангы коронавирус инфекциялары табылгъанла бла тюзюнлей байламлы болгъанлагъа, ол санда аллай адамладан алынган биология материалла бла ишлегенлеге, жангы коронавирус инфекциягъа жагъылырга къоркъуу уллу болгъан болумлада энчи къоруулау кийимледе ишлегенлеге быллай ёлчемледе тёлерге:

50 000 сом - врачлагъа эмда медицина бла байлам-

2. Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны «А.М. Кумыковну юсюнден» 2020 жылны 23 мартында чыгъарылгъан 21-УГ номерли Указыны 2-чи пунктуно кючю тас этилгенге саналады.

3. Бу Указ анга къол салынган кюнден башлап кючюне киреди.

лы болмагъан бийик билимли специалистлеге;

30 000 сом - орта медперсоналгъа;

25 000 сом - гитче медперсоналгъа эмда башха персоналгъа;

б) учрежденияны ишлеуню жалчытхан эмда жангы корона вирус инфекциялары табылгъанла неда жангы корона вирус инфекциялары болгъанына ишеклик туудургъанла бла тюзюнлей байламлы болмагъанлагъа быллай ёлчемледе тёлерге:

30 000 сом - врачлагъа эмда медицина бла байламлы болмагъан бийик билимли специалистлеге;

25 000 сом - орта медперсоналгъа;

20 000 сом - гитче медперсоналгъа эмда башха персоналгъа.

2. Бу Указгъа кёре энчи урунуу болумла эмда артыкъ ишчи аурлукъ жетгени ючюн кёллендириу халда ай сайын тёленирик ахчаны алырга тийишли болгъан бёюмлени бла къуллукъланы тизмесин учреждение кеси Къабарты-Малкъар Республиканы Саулукъ сакълау министрствосу бла келишулюкде жарашдырады.

3. Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствоюсу бу Указы толтуруу бла байламлы жумушлагъа ахчаны бюджетден эмда андан тышындан да мажарырга борчлу этиледи.

4. Бу Указ анга къол салынган кюн кючюне киреди эмда 2020 жылны 1 мартында башланган право халлада хайырланьлады.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы
Нальчик шахар, 2020 жылны 2 апрели, №33-УГ

К. КОКОВ

Жазылыуу – 2020

Биринчи майдан алып, окъуп башларча

Хурметли жамауат!

Сиз бир тюрлю сылтаула бла «Заманга» жазылалмай къалгъан эсегиз, ишни тюзетирге онг барды. Апрельни 24 дери, почтагъа барып, ана тилибизде чыкъгъан газетге жазылсагъыз, аны 1 майдан алып, окъуп башларыкъсыз.

Эки айгъа жазылыуу багъасы – 222 сом.

Бизни индексбиз - 51532

Жандауурлукъ

Бирлеге – дарманла, башхалагъа – аш-суу

COVID-19 ауруу бла байламлы харкюнлюк жашауубуз бир кесек тюренгенди. Адамланы бир-бир къауумларыны тышына чыгарларын дурус окуна кърмейдиле. Аллайлагъа абадан телюню келечилери киредиле. Ол себепден Къабарты-Малкъарда къолайсызлагъа бла къартлагъа болушлукъ этиу кюч ала барады.

Онлары болгъанла ахчаларына аш-суу эм башха керекле сатып алып, ююшле къурап, адамлагъа тапдырадыла. Аллай аламант жумушладан

бирин блогер Айшаланы Кязим да къурагъанды. Тенглерин Мусукаланы Исмайыл, Алтууланы Аслан, Ёлмезланы Арсен эм дагъыда башхала бла бирге, ала ун, чеплеу жау, бал туз, хант туз продукцияны сатып алып, юлешгендиле. Жашла башлагъан сууаплы да, ыспаслы да иш барыбызгъа да юлгю алырча ишди дерчады.

Дагъыда бу къауумгъа кирген Ёлмезланы Арсенни халкъгъа хакъсыз къапла юлешююн да белгилерчады. Эки ыйыкъны ичинде аны

башламчылыгы бла 3 минг чакълы медицина къапла тикдирилип юлешингенди эм 30-дан артыкъ юйюрге тюрюлю-тюрюлю болушлукъ этилгенди. Арсен кесини инстаграмдагы аккаунтунда билдиргенге кере, ала бирлеге - дарманла бла, экинчилерине - аш-суу бла, ючюнчилерине асха бла онг тапдыргъандыла. Мындан ары да ол ыйыкъгъа бир ненча юйюрге болушханлай туруратлады.

ТАППАСХАНЛАНЫ
Аминат.

Къолайсыз юйюрге – хант хуржунла

Чегем районда къолайсыз эм къыйын болумгъа тюшген юйюрледен 250 чакълы сабий школлада азыкъ бла хакъсыз жалчытылынадыла.

Бусагъатда уа ала юйлеринде турадыла, дистанция амал бла окъуйдула. Ол себепден кеп болмай администрацияны келечилери бир ыйыкъгъа берилген аш-азыкъ продукцияны аланы юйлерине элтип юлешгендиле. Быллай социал магъаналы жумуш мындан арысында да, окъуучула мектепге жюриу башлагъынчы, бардырыллыкъды.

Эсге сала айтсакъ, алгъаракълада районда

къолайсыз къауумладан 218 сабийге Къабарты-Малкъарны Мусульманларыны дин управлени

ясындан да болушлукъ этилгенди.

МАГОМЕТЛАНЫ
Сулейман.

ЫРАЗЫЛЫКЪ

«Мен юйдеме, ток ючюн сау болугъуз!»

СКФО-ну регионларында жашагъанла шендюгю битеуроссей солу кюнледе «Россети Шимал Кавказ» компанины кече-кюн демей ишлеген специалистлерине ыразылыкъларын билдиредиле. Быллай сёзлерин ала Интернетде социал сетелени биринде жаздыла: «Мен юйдеме! Ток ючюн сау болугъуз! Бизни ючюн ишлегенигизге бек ыразыбыз!»

Компанины республикада бёлюмюнде: «Пенсиячыла, студентле, предпринимательле, блогерле, къырал къулулукъчула – бизни барыбызны да

бююнлюкде бек магъаналы борч бирлешдиргенди: кесибины, юйдегилерибизни да коронавирус инфекциядан сакъларгъа», - деп белгилегендиле.

Шимал Кавказда социал жаны бла магъаналы болгъан беш мингден артыкъ объект барды, ол санда алты жюз чакълы медицина учреждение. Аны себепли энергетика объектеде иш тохтаусуз барады, ток бла ышангылы жалчытыуу гъа мингден артыкъ специалист кёз-къулакъл болгъанлай турадыла.

ОМАРЛАНЫ Мурат.

ЭЛ МЮЛК

Урлукъ себиуню – заманында ЭМ ТЫНГЫЛЫ

Быйыл Къабарты-Малкъарда урлукъ себиуню иш 281,8 минг гектарда бардырыллыкъды. Андан 58 мингинде кюзлюк-ле ёсдюрюлюкдюле, ол санда будай - 43,7, арпа 10 мингинде, деп билдиргендиле республиканы Эл мюлк министерствосундан.

Жазлыкъ битимлеге быйыл 223,8 минг гектар бёлюнгенди. Бу айны ал кюнлерине аны отуз мингинден артыгъында иш тамам этилгенди. Ол санда арпа - 9,2, къудору - 5,5, зынтхы - 2,8, техника битимле - 1,7, мал асха жаралу битимле 7 минг гектарны аладыла. Тахта кегетлени бла картофну юсюнден айтханда, аланы урлукъун аграрчыла 3,7 эм 5,3 минг гектаргъа салып бошагъандыла.

Районланы бла шахар округланы эл мюлк управлениларыннан билдиргенлерине кере, бу кюнледе кюзлюккени семиртгичле бла багъуу иш толусунлай тамам этилгенди. Битимлеге къурт-къумурсхаладан

къоруулагъан затланы себиуню да кеп къалмай 28 минг гектарда, неда тийишли сабанланы экиден биринде тындырылгъанды.

Минерал семиртгичледен къытлыкъл жокъду дерчады. Бу кюнлеге аны бла жалчытылынуу 72,1 процентге жетеди, ауурлукъна кере тергегенде, ол 27,4 минг тонна болады.

гнге жууукъл культиватор эмда 863 себиучо затла хайырланыллыкълдыла. Специалистлени оюмларына кере, бир минг гектар сабаннга он трактор керек эсе, республикада ол онтёртеге жетеди.

Урлукъ себиуню тынгылы барыра чети минг тоннагъа жууукъл дизель отлукъл, бир минг тонна бензин эмда 280 тонна чакълы машина жау ке-

Техниканы юсюнден айтханда, тракторлары, башха затланы не саны, не хали бла да чурум жокъду, дейдиле министерствода. Сабан ишледе кеп къалмай төрт минг трактор, мин-

рек боллукълду. Аланы барыны да багъасы 470 миллион сомгъа жете къалады. Къысха айтханда, республиканы аграрчыла ала бла толусунлай жалчытылынылдыла.

ТАПЛАНЫРЫУ

Жолчуланы къыстау кезиулери

Кюн тохташханы бла жолчула да тири къармашып башлагъандыла. Шендюледе республиканы кеп жерлеринде жоллада кезиуло ремонт этиу, тап халгъа келтириу, тазалау ишле къыстау барадыла. Подряд организациаланы келечилери, ол санда Кенжени бла Каменканы, Экинчи Чегемни бла Булунгуну, Вольный Ауулну бла

Къашхатауну араларында жоллада, чунгурланы жамау бла кюрешедиле. Быллай ишле дагъыда Зольск, Бахсан эм Прохладна районланы талай эллеринде барадыла.

Псынадаха - Залукодес - Дженал - Каменномостское жолну уа асфальт салыргъа хазырлай турадыла. Ишчиле ол тийирни техника бла тюзетип, ызы бла зыгъыр къюп, мур-

дорун къурайдыла. Асфальт жайгъандан сора жол жанларында белгиле, светофорла эмда башха керекли затла орнатыллыкълдыла. Бу объект кеси да быйылны ахырына дери битерикди, деп билдиргендиле КъМР-ни Жол мюлк управлениасындан.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

Бипаприу

Ауур жюкле ташычуланы эслерине

Шимал Кавказда жоллада машина бла ауур жюкле ташыргъа эркинлик алыр ючюн энди «Кавказ» жол управленигъа бармай, заявленины почта бла неда интернет бла жиберирге тюшерикди. Ведомствону электрон адреси бую: skad@kvm.ru.

Документлени дагыда «Госуслуги» къырал портал (www.gosuslugi.ru) бла жарашдырып берирге боллукълду. Документ

хазыр болса, аны Управленигъа барып алыргъа керекди. Аны адреси: Пятигорск ш., Кузнецная орам, 10. Ол баш кюнден башлап байрмин кюнне дери эрттенликде сагъат тогуздан ингирде алтыгъа дери ишлейди.

Ведомство быллай халда Федерал жол агентствону энчи буйругуу чыкългынчы ишлеп турлукълду.

Улуу Хорламны

75-жыллыгына

Ижаланы Махайны жашы Абдулла аскерге 1941 жылда чакырылганды. Прохладный шахарда пулемётчуланы курсларын бошаганды. 1942 жылда февральдан октябрьге дери Пензада аскер заводну боеприпасла чыгаргын 22-чи цехинде уруннганды. Предприятияд асламысында тишриула бла кьартла ишленгенлери себелли Ижа улугьа бла аны нёгерлерине бек кыйын эмда жууалпы ишлени толтурургьа тюшгенди. Ала кече, кюн да цехе туйюлгендиле. Абдулла заводха тюшген биринчи кюнден окьуна аны фронтха жибериллери тилеп тургьанды. Аны тилеги жалаанда 1942 жылда октябрьде толтурулганды. Фронтха кетерни аллында уа мараучуланы курсларын да ётгенди.

Сермшледен биринде ол, ауур жаралы болуп, госпитальга тюшеди. Андан 1943 жылда жаз башында чыгьады да, мараучуланы 310-чу полкунда кьуллукь ётгенди. Чынтгы жигитча сермшгенди, батырлыгын кёп кере кёргюзгенди. Курскну кьатында кьанлы кьазаутха кьатышанды. 1943 жылда 5 июльда, танклагьа кьажу саутну мараучусу болуп, атакаладан биринде немисли

Уста эмда батыр мараучу

танкны чачдырганды. Бир кюн а Ижаланы Абдулланы аскер бёлюмю орналгын жерге танкка бла чабууул башланганды. Аз санлы аскер кьауумгьа душман 14 машинасын жибергенди.

Бизникиле танкканы жууукь келирлерин сакьлайдыла. Алгьа келгени минагьа басып, гусеницалары айырылып тохтаганды. Бирсиле, ауарагьа кьалып, башха жол излегендиле. Бири тохтап тургын танкга жууукьлашып, аны тартып башлагьанды. Ижа улу, танкны илишангьа алып, атдырып, отха алдыргьанды. Танкчыла, кьыстау чыгьып, кьачып башлагьандыла, алай уста мараучу аланы жерге кьапплагьанды.

Абдулла совет аскерле бла бирге Кюнбатыш таба сермшле бла баргьанды. 1944 жылда 9 апрельде Соколув элде кьорууланыу сермшледе 13 немисли солдатны жойгьанды. Ол жыл 4 майда Рунгурь элде, душманны атакаларын артха бура, немислиле тургын жерге кирип, пулемёт расчётларын жарауусуз ётгенди, кесини кишилиги эмда батырлыгьы бла аскерни алгьа барыргьа кёллендиргенди. Бёлюмню командирни сержант Ижаланы Абдулла Яворник дуппур ючюн кьазауатны кезиунде душманны индеклерине биринчи болуп секирип, гранатла атып, 5 солдатны бла бир офицерни жокь ётгенди, алай бла бизни аскерчилерибизге 1467,0

бийикликге жол ачханды.

«Синяк» бийиклики тийресинде тасхачыла душманны кьалауурларына тубеп кьалгьанларында, Абдулла, автоматындан атдырып, 3 солдатны жерге кьапплагьанды, экисин а пленнге алгьанды. Ол жыл 2 октябрьде 1172 бийиклики кьатында душманны чабуулуна кьажу сермшеде ол 5 душман аскерчини ёлтюрюп, немислиле дуппурдан кетерча ётгенди. Ол сермшледе Абдулла 15 солдатны, 1 офицерни жойгьанды, экисин пленнге алгьанды, 3 пулемётну бла 2 автоматны кьолгьа ётгенди.

1944 жылда ноябрьде Ижа улу Карпат тийреледе алгьа барыу сермшледе душманны бегитилген жеринден кьыстар ючюн кьаты кьазауат ётгенди, чыныгыулугьун, батырлыгын, таулада сермширге усталыгын да кёргюзгенди. Ол 12 ма-

дьярны жокь ётгенди, бирин пленнге алгьанды. 1945 жылда 10 апрельде душманны контратакасыны кезиунде гранаталаны алуусуз атып, юч солдатны ёлтюргенди, экисин жаралы ётгенди. Окьла, топла аямай атыла тургьанлай, эки жаралы аскерчи нёгерин кьоркьуусуз жерге чыгарып, душманны бир пёлемётун кьолгьа ётгенди.

Ижаланы Абдулла Берлин ючюн сермшлеге кьатышып чыкьанла бири болгьанды. Хорламгьа кьанлы душманны куркасында тубегенди. 1-чи Украин фронтну Ара эмда Брянск кьауумларында сермшгенди. 17 улуу шахарны азатлагьанды. Эки кере жаралы болгьанды. Аскерден 1946 жылда кетгенди. Урушда ётген кишилиги эмда батырлыгьы ючюн Махтаулукун экинчи эм ючюнчо даражалы орденлери, "За боевые заслуги", "За отвагу" (эки кере) деген майдалла бла саугьалангьанды.

Аскерден кетгенден асор а ол командирни И.Н.Захарченкону анысын табаргьа, анга Берлин ючюн сермшледе жигитча ёлген жашыны юсунден хапар айтыргьа кьаст ётгенди. Абдулла командирни кеси асырагьанды, аны документлерин бла саугьаларын алып, Украинагьа баргьанды. Халкьы Орта Азиягьа кёчюрюлгенин да ма анда билгенди. Ол ачы хапарны эшитгенде, журеги бир да болмагьанча кьыйналгьанды. Командир-

ни анысы уа урушну жигитин кьолдан келгенича жапсарыргьа кюрешгенди. «Эс жыйгьынчы, мында кьалсанг иги болур», - деп, анга чынтты кьонакьбайлыкь ётгенди.

Юч айдан Ижа улу Орта Азиягьа кетеди. Ахуларын Кьыргьыстанда табады. Мында ол халкьы бла бирге кёчгюнчюлюкьну азабын сынагьанды. 1945 жылда апрельде кёргюзюлген ючюнчо орденни – Махтаулукун биринчи даражалы орденин – анга нек бермегенлерине да тюшонгенди.

РФ-ни Кьоруулау министрствосуну Ара архивинде 1945 жылда 7 апрельден документлери сакьлангьандыла. Ма алагьа кёре Абдулланы, 310-чу мараучу полкун дагыда юч аскерчиси саугьалаугьа кёргюзюлген кьагьытлары 8-чи мараучу дивизиягьа жиберилгендиле.

Ижаланы Абдулла туугьан жерине халкьы бла бирге 1957 жылда кьайтханды. Ючкекенде жашагьанды эм уруннганды. 1994 жылда, кьууанчы хапаргьа дери бир жыл жашамай, ауушханды. Кеч болса да, 50 жылдан толюк тохташдырылгьанды. Россей Федерацияны Президентни Б.Н.Ельцинни 1995 жылда 5 октябрьде чыгарылгьан 1018-чи номерли Указы бла Ижаланы Махайны жашы Абдулагьа Россей Федерацияны Жигити деген ат аталгьанды.

ТЕКУЛАНЫ Хауа
хазырлагьанды.

Миномёт ротаны парторгу

Холаланы Зубейирни жашы Жибрил - атамь экиге айлангын кьарындашы – тукьумда, элде да уллу намысы журюген адам болгьанды. Халал, ачыкь журекли, жашауну суйген, ангылагьан, жыл санына да кьарамай, жарыкь кёллю адам кёп заманны тукьумгьа таматалыкь этип тургьанды. Улуу Ата журт урушну отундан да ётгенди, жигитлиги, батырлыгьы ючюн да кёп кере саугьалангьанды.

1942 жылда мартда Жибрил Комсомолну ара комитетини чакьыруууу бла хауа-десант аскерлени тизгинлерине кьошулады. Хасаниячы жаш эллилери Уммайлань Шамсудюн, Елсьюерланы Назир бла тёртюнчо хауа-десант аскер полк кьуралгын шахаргьа тюшеди. Хола улун биринчи окьу батальоннга аладыла. Аны командири уа фронтчу Диордича эди.

Душман Малгобекни бла Грозныйни нефтине ётер ючюн кьаты кьазауат ётгенди. Аны тохтатыргьа командование курсангьаны да атады. Моздок кьатында кьанлы кьазауат юч сутканы баргьанды. Гитлерчиле, кёп аскерин бла техникасын алайда тас этип, кючлерин

жыйышдырып муратда урушну бир кесекге тохтатадыла.

Ол шошайгын кезиуде уа курсангьаны Орджоникидзеини кьатында 10-чу гвардияны мараучу корпусну аскерчилери кьорууланырча амалла атыуге жибередила. Ол ишлеге сержант Холаланы Жибрил бла аны биргесине кьуллукь ётгенле уллу кьыйын салгьандыла. Анда кьысха заманны ичинде дотла бла дзотла, марарча онгла эмда командирлеге жерле, кёп километрик терен окопла да кьысха заманны ичинде жаратыладыла.

1942 жылда ноябрьде кьанлы кьазауат баргын жерледе ол кьорууланыу амалла уллу хайырларын келтиргенлери кишиге да жашырынлыкь туйюлду. Майрамадаг догер элге биринчи болуп капитан Диордичаны батальонуну тизгинлеринде миномётчуланы бёлюмню командири Холаланы Жибрилни бёлюмю да киргенди. Фашистле аякь тиреп кюрешгендиле. Кюнню ортасына алайгьа дагыда кёп аскерчини келтиредиле. Ала, батальонну иги да ууатып, бизни башха бёлюмлерибизден айырадыла. Алай бла душманны

кьуршоундан чыгьар мурат толмай кьалыргьа кьоркьуу болады. Ол заманда Хола улу бла аны нёгерлери Майрамадаг элде кьорууланыргьа таукел боладыла.

Бир ненча кюнню батальон у аскерчилери бла командирлери кеспериникилеге ёталмай, жашуа ючюн угьай, ёлюм ючюн кьазауат ётедиле. Андан а аланы алайдан узакь болмай жыйылып кьалгын картоф тебеле кьутхарадыла. Саут-сабаланы да сакьларгьа, керексиз кьоратмазгьа, ёлтюркен душманны саутун, огуын, тобун хайырларыгьа да тюшгенди.

Алай эте, ючюнчо кече взводну командири Ребров эмда бёлюмню командири Хола улу, фашистле кьыстау атдыра тургьанларына да кьарамай, немисли танкны кьатына жууукьлашып, аны юсунден уллу калибри пулемётну тешедила. Бир кесекде а алагьа болушлукьгьа дивизияны башха бёлюмлери жетип, кьуршоуну чачдыла. Ма андан сора Жибрил "За боевые заслуги" деген биринчи майдалына тийишли болады.

Ол туугьан Кьабарты-Малкьарын, Ставрополь крайны да фашистледен

азатлаугьа кьатышханды. Кьобанда "Голубая линияны" ууатханланы араларында да болгьанды. Лабинск тийресинде стратегия жаны бла эм магьаналы бийиклик ючюн баргын кьазауатда кёргюзген кишилиги эмда жигитлиги ючюн Кьызыл Жулдузну ордени бла саугьаланады. Ол аны экинчи бийик даражалы саугьасы эди. Андан сора да, ол Ата журт урушну биринчи эмда экинчи даражалы орденлери, "Кавказны кьоруулагьаны ючюн" майдал бла да саугьалангьанды.

1944 жылны миномёт ротасыны парторгу тамата сержант Холаланы Жибрил Украинада Николаевни кьатында баргын кьазауатда ауур жаралы болады. Августда уа саулугьу осал болгьаны бла байламлы Солвет Аскерден эркин ётедиле. Болсада тылда да Жибрил баш турмагьанды - арий-тала билмеген киши Хорламны жууукьлашдырып ючюн кьолундан келгенин аямагьанды. Журегини кьатында окьну ахыр кюнине дери журютгенди. Кёп врачлагьа баргьанды аны кетертир ючюн. Алай бир хирург да аны жеринден тепдирирге базынмагьанды.

усталыгьына кёре ол кьурулушчу болгьанды. Нальчикде аны башчылыгьында жюзле бла мекамла: жашуа журтла, лагерье, турист базала, кьонакь юйле ишленгендиле. Аны ол кьыйыны эслемей кьалмагьанды – ол "Сыйлыкьны Белгиси" орден бла саугьалангьанды. Хасаниячыла да аны элде кёпюрле, жолла ишлегенин бюгюн да унутмайдыла. Ала бла кёп тёлкөле ётгендиле. Ол ишленген кёпюрледен бири Кьарындашла Рахайлары атлы орамда да энтта да турады. Аны бла мен да кюн сайын журюйме.

Жибрил дунясын алышханлы онюч жылдан атагьанды. Алай аны огурулу ишлери бюгюн да эллилеге жарап турадыла.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Ал атламла

Кесини усталыгын Жулаб улу көп түрлү жанрлада сынаганды: илму статьяла, хапарла, чам хапарла, новеллала, повестье, назмула да жазганды.

Биринчи китабы «Жер этегине» деген аты бла 1980 жылда чыкканды. Ол юч кесектен кыралганды: ары хапарла, новеллала, чам хапарла да киргендиле. Ала авторну оюмларын, муратла-

тапдырган, көп сынауладан өтүп, миллетибизни бетин чыгарган кыртла.

Хапарларында - сабийликни суратлары

Сабийлеге аталган чыгармаланы азлыгын, ала кыалай керекли болганларын бюгюн көпле айтадыла. Алагя атап жазган а артыкыда жууалпыды. Иги, уста, фахмулу жазыучу этерге бол-

иш кыайнаган кюнде да бир бирлерин алышындырадыла. «Ай, заман а!» 2001 жылда чыкканды. Аны автор 1937 жылда жалгын дау бла илишаннга салынган кыарындашы Даниялгя атайды.

Жазыучу мында повесть жанрда усталыгын туура этеди. «Жангы жерде», «Гылыу чычханла» дегендеде бир кыауум адамны кыадарларыны юсю бла сюрюнде таулу халк кыаллай азап

Иги кесек китап жазганды Узейир. «Бир абыннан минг сюрюнюр» деген докментли хапарлары уа кёплени кыаратхандыла артка – тарых жолубузгя. Ол аны жалгын дау бла илишаннга салынган кыарындашларына, немис фашистле жойган жууукларына, Ата журтларын гитлерчиледен кыоруулай, уруш аулакларында жан берген эллилерине жоралаганды.

«Орус-малкыар школ сёзлюк» эм башкала.

Бир сёз бла айтханда, ол малкыар школлагя окуу китапла чыгарыуугя редакторлык этгени, кеси дерсликкел чыгарганы да билим бериуно эм халкк юйретиуно уллу черегине кезлеу сууча кыошулгандыла.

Аны «Русско-балкарский разговорник» деген китабы эрттеден белгиледи окууучугя. Арт кезиуде чыккан «Ана тилим - жаным-тиним» деген алакат жыйымдыкыгя уа авторну тилни юсюндөн ишлери киргендиле. Бюгюн Узейирни жангы сабий китабы басмагя хазырды.

ЮБИЛЕЙ

Чыгармачылыгында миллетине, ана тилине кыайгырыуу таркыаймайды

Жулабаны Алийни жашы Узейир, малкыар адабиятта энчи тили, оюму болган жазыучу, токксан жыл мындан алда Чегем ауузунда Жууунгуда тууганды. Онтөртжыллыгында Кызахстаннга тыюнюп, Джамбул областда школну бошоп, Кызах кырал университетде окуганды. Таулула Ата журтха кыайтхандан сора уа Хушто-Сырт элде школну директору болуп турганды. 1967 жылда Кызахстанны илму Академи-

ясыны Жандосов атлы Тил билим институтуну тюрк тиллеге юйреткен бёлюмюню аспирантурасына кирип, аны жетишимли бошоп, Нальчикке кыайтханды. Андан арысында «Эльбрус» китап басмада редактор, тамата редактор, окуу китапла чыгарган бёлюмю таматасы болуп да иги кесек жыл ишлегенди. Ахшы урунганю ючюн бир кыауум сыйлы саугагя, иги кесек махтау грамотагя да тийишли болганды.

Окуу китапла – эс кыатдырган кюч

Узейир көп жылланы китап басмада окуу китапла чыгарган бёлюмю таматасы болуп турганды. Педагогика ише уллу сынауу болганы себепли, ол ишин тап кыарганы, бардырганы бла белгиледи. Анга берилген материалны илму жаны бла кертилигин, сабийлеге кыалай ангылатыллыгынын, кыайсы темагя кыаллай суратла тап боллукларынын, ишлене, соруулары сабийлени билимлерине, окутууну амалына келишуулерин, тынчылыгын, кыайынлыгынын да эсге алып,

Узейир көп жылланы китап басмада окуу китапла чыгарган бёлюмю таматасы болуп турганды. Педагогика ише уллу сынауу болганы себепли, ол ишин тап кыарганы, бардырганы бла белгиледи. Анга берилген материалны илму жаны бла кертилигин, сабийлеге кыалай ангылатыллыгынын, кыайсы темагя кыаллай суратла тап боллукларынын, ишлене, соруулары сабийлени билимлерине, окутууну амалына келишуулерин, тынчылыгын, кыайынлыгынын да эсге алып,

рын, итиниюн, ич дунясын тынгылы ачадыла.

Сёз ючюн, «Аманатда» шахарчы жаш, элге келип, кыартла бла тубешип, ала ны хапарларына, сыбызгы соккыанларына тынгылайды. Тизгин араларында уа – туудукларына кыуанган кыартланы таза сагышлары, алгышлары, дунягя ариу тилеклери. Муну окугун адам аппасына, ыннасына ашыкмай кыаллык туюлюду. Баям, жазыучу излеген да олду.

Бери кирген новеллаланы араларында «Аппаны ашыгы» энчиди. Таматаны алакат сыфаты кыуралады мында. Ол таулу кыартланы огурлулуктарын, жарсыуларын жашырып, кыуанчларын туура эте билгенлерин, ала ны умутлары, иги кыуумлары да миллетлери бла байламлы болганын кергюзтеди. Хапар сабийни атындан барады. Артада, аппаны жашы Азамат кыазуатдан кыайтып келгенде, кыартны кыабырына келип, ол жашчык: «Аппа, Азамат немислиени хорлап келгенди!» – деп кычыр-гынды.

Бу сыфат көп таматаланы эсге тыошереди. Малкыарда кыайсы элде да болгандыла быллай жуууклык берген, эс

Анасы Энейланы Бадианахан эм кыарындашы Володя бла.

лукду ол ишни изленгенгича. Узейирни аллай китаплары бир кыауум боладыла: «Чирчикле», «Эртте биреу бар эди...», «Терген бир кёр», «Насыллыла»... Былада юйретиу магянадан сора да, ана тилин байлыгы, татлылыгы, аны багыалай билиу, кыарачай-малкыар халккы адеп-кыилык төрелери, жашауну не тюрлю болумунда да жараган нарт сёзлери айтыулары ким да сукыланрыча бериледиле.

Бу жанрда жазылган чыгармалагя психология жаны бла да бериледи багя. Ма ол себепден сабийлеге атап ала ны оюмларын, умутларын терен билген жазыучу жазаллыкды. Жулаб улу аллайладанды.

Ёмюрле жолунда

Жулабаны Узейирни «Жашау ызы» деген китабында «Тынгысыз кечеле», «МЭПС», «Кийилген чурукыла» деген эм башха хапарла бизни халккыбызны тарых жолун суратлайдыла. Анда ол керген кыайынлыкка, жуууклу кезиуле, мудахлык, жаркылык, шургулу кечеле, жашауубузну тюрлендирген,

Сюелгенле (солдан оннга): Узейир, Жансюйланы Адилгерий; олтурганла: Андигерийни юй бийчеси Газаланы Жюсюм, КызКыУ-ну студентни Жулабаны Хусейин. Алматы шахар. 1969 жыл.

Тынч окулады. Жолоучу бла кешенеле хапар айтадыла мында. Сюжет ызда бу тюрлю форманы хайырлануу чыгарманы суратлау кючюн бютюнда бай этгени сезиледи.

Узейирни иги кесек чам хапары барды. Анда жамауатны ичинде бир тюрлю оюн-кюлкю туудургун болумла, ише, сёзде да кеси жерлерин тапхандыла. Масхараны бла чамны ортасында тохтап, кюлкюню ичинде жашырылган жиямуукла уа сагыш этдиредиле. Ала уа тубейдиле.

Бир-бирледе, башхаланы этгенлерин тызете кетип, кеси кюлгя да алганды ишни. Билими, иш усталыгы, сынамы да ана тил бла байламлы болган, башха тюрк тиллени билген Узейир башланган класслагя окуу китапаны бир кыауумун кеси жазганды, жарашдырганды: «Харфлык», «2-чи классха малкыар тил» (эл, шахар школлагя да энчи), «2-чи классха дидактика материал», «Кыарачай-малкыар тилден дерсле»,

Кёчюрмеле

Айтханымча, тюрк тиллеге хунери уллуду Жулаб улуну. Ол, миллетибизни тамырлары кыайдан келгенин излей, көп окуганды, окуйду. Алай бла Абилгязыны «Эрттеги тюрккел» деген китабын малкыар тилге кёчюргенди. Дин жаны бла да иги кесек иш тындырганды: тюрк тилден М. Сойменни бла Л. Алтайны «Исламны беш фарызы», кызах тилден Т. Алтыкыуланчы бла Д. Юнлюню «Кыуран окургя юйренейик», А. Таужитовну «Кыпчак деген не халкк эди?», туркмен тилден Абилгязыны «Тюрк шежиреси», уйгур тилден «Кыуран хапарла» деген чыгармаланы ана тилибизде окуурча этгенди.

Сегиз тюрк тилни билген Узейирге ол кыыйн да болмаз. Анга шагатлык этген шартла уа кёпдөле. Сёз ючюн, ол IX-XII ёмюрдеде тюрк тилде жазган, дуняда белгили алимле Абунасыр Ал-Фарабин, Махмут Кашгарлыны, Хожа Ахмет Евсеини, Кырккыт бабаны XIX ёмюрде жашаган татар адабият тилин мурдор ташын салган айтхылык алим, устаз эм жазыучу Кыаюм Насырыны, кызах миллетни адабият тилин мурдорун салган закый назмучу Кыуанбай улу Абайны юслеринден, ана тилибизни тюрк тилге бла тенгешдириуге, тинтиуге аталып да алакат ангылашынуула статьяла жазганды. Тюрк миллетни тарыхын билиуде ол ише кимге да болушлук этериклери баямды.

Ол Кызахстанны Кырал саугасыны лауреаты Мирзалиев Кыадарны, белгили кырым татарлы поэт Рамзи Бурнашны, кыумуклу назмучу Руслан Аджиивни назмуларын да кыарачай-малкыар тилге кёчюргенди.

Бюгюнледе Жулабаны Узейир, сынаулу устаз, Кыарачай-Малкыарны культураны сыйлы кыуллукчусу, жыйырмадан артык окуу-методика эм суратлау китапны, жюзге жууук статьяны авторуду. Ол Россейни Жазыучуларыны эм Россейни Журналисттерини союзларыны клениди. Чыгармачылык фахмусу, ана тилине кыайгырыуу, тыз жашауу бла ол аны таныганлары журметлерине тийишли болганды. Жазыучу бюгюн да кыаламын кыолундан кетермейди. Алай болуп турсун!

МУСУКАЛАНЫ Сакинат.

Мызыланы Таубий школда окыуган замандан окуна драмкружокка жюриюк башлаганды. Назмула окыуганды, кысха хабарланы да башкала суйоп тынгыларча айтханды. Арта абданыракъ бола барганы бла аны жюреги башха усталыклагъа да тартып башлайды. Ана къарындашы, Совет Союзну Жигити Байсолтанланы Алимча, лётчик болургъа да суйгенди. Ол аны жигитлигини, батырлыгыны юсюнден гитчелигинден окуна аштитеши турганды. Усталык сайларгъа заман жетгенде уа, арсарлы болады – искусствому, лётчикми. Ахырында биринчиси хорлайды.

Аскер күүлугун толтуруп кайтхандан сора жаш Москвагъа театр училищеге кирир ючюн барады. Мында да анга тап тюшмедди. Аны тенгли жашла төртюнчю курсада окуу тура эдиле... Бол-

Ол сынауладан өтгенден сора уа: «Фахмунг барды, алай бусагъатда Малкъар кырал драма театрга сени кибики жашла керекдиле, ары барсанг а», -дегенни айтадыла.

Таубий комиссия айтханы этеди. «Театрда ишлерге сюеме, не жумушну буюр-

Аны биринчи ролу бек гитче эди. Алай айтхылы Шекспирни «Ромео бла Джульетта» спектаклинде ойнаганы аны келлендиргенди. Дагыда ол тамата артистине айтханларына, кёргозтгенлерине улуу эс бургъанды, аладан юлгю

а къан жугъу болуп тура эдиле», -деп эсгереди актёр. Жарасына да къарамай, ай бла жарымын ичинде жаш бир спектакльни да къоймай ойнап турганды.

Актёрлукъну тапкалары бла ёрге таукел атлап барганы аны кесин режис-

да жюреклерин жарытхан спектакльди», -дейди актёр.

Аны фахмулулугун кинорежиссёрла да эслемеи къоймагандыла. Ол «Жаралы ташла», «Вершины не спят», «Расстанеме пока хороши» деген кинолента-лада жигитлини сыфатларын къураганды.

-Таубий бла ишлеген бек тынчды. Ол айтханыгы ангылайды, тамамларгъа керекни олсагъатлай биледи. Аны бла бирге кесини энчи оюму, энчи ызы да барды. Ачык жюрекли, тюз ниетли адамды, фахмулу актёрду, -дейди режиссёр Атымырзаланы Магомед.

Мызы улу профессионал сахнагъа чыгып башлаганлы кырк жылдан атлаганды. Аллай бир заманны ичинде ол кеп турлю рольланы ойнаганды. Бу гитчеди, магъанасызды деп айырмайды. Къайсысын да битеву кочюн, хунерин аямай къураганды. Иши, юйорю, юйю. Ала да энчи жууаплылыккы излейдиле. Болсада Таубий алагъа, чыгъармачылыккы да заман табды. Эки китап чыгъарганды – бизни махтаулу уанларыбыз Совет Союзну Жигитлери Байсолтанланы Алимни бла Уммайланы Мухажирни юсюнден.

Аны юсюнден айтханла аны иш кёллюлюгун, сабырлыгын, ырыскыгъа жан атхан адети болмаганын энчи чертедиле. «Бусагъатдагы заманда ырыскысыз да жарай болмаз, алай анга, табынуун эмда сатылууну уа тыозе санамаймы, - дейди Таубий. – Жан аурута билиу, чомартлык, биреуну байлыгына, фахмусуна зарланмау, жюрек ачылыккы, суймеклик – ма аладыла жашауну тутуругъу. Аллай адамларыбыз, насыхпа, кепдиюле, алагъа сукъланам, намыс-сый береме».

ХОЛАЛАНЫ Марзият.
Суратланы автор алганды.

Маданият

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы Казбек Кокковну быйыл 25 мартда чыккъан Указы бла Къулийланы Къайсын атлы Малкъар кырал драма театрын актёру Мызыланы Сафарны жашы Таубийге культураны бла искусствону айнытуугъа улуу кыйын салганы эмда кеп жылланы бет жарыккы урунган ючюн «Къабарты-Малкъар Республиканы сыйлы артисти» деген ат аталганды. Ары дери уа Къарачай-Черкес Республика да аны бу махтаулу атха тийишли кёргенди.

Жетишимлерини мурдорю – хунерлиги, иш кёллюлюгю, таза ниетлилиги

Таубий Кязимни ролунда.

мазлыгын кёргенден сора ол, республикагъа кыйтып, Нальчикде Максим Горький атлы орус драма театрга барады. Анда анга назмула окыуадыла, сёзюню шатыктыгына, кесин жюрюттенине да тынгылайдыла, къарайдыла.

сагъыз да, угъай дерик тьюлюме», - дейди жаш режиссёр Къулийланы Борис бла ушагында. Сора мектепде окыуган заманында анда салынган сахна оюнагъа кытышханын, орус театрга анга кваллай багъа бергенлерин да айтады. Алай бла малкъар труппагъа тошеди.

алганды, юренирге, сынау жыйышдырыргъа ашыккъанды. Ахматланы Зейтуну, Маммеланы Ибрагимни, Юсюпланы Хамитни улуу хурмет бла эсгереди, Къулийланы Борис сайлагъан усталыгында ёсере анга бек болушханын жюрек ырызлыккы бла айтады.

Артистле кеп кужур ишле тюшкучюдиюле. Ала бирде кюлкюлю, бирде уа кюркюулу окуна боладыла. Таубийге да сынаргъа тюшгенди аллай кезиуну. «Къарачайда гастрольлада эдик. Спектакль барады. Сахнагъа кезиуну кере чыккъанымда, кылыч оюн этерге, бир кесекден а ол кюлумдан тюшерге, мен а, «жаралы болуп», полгъа ауаргъа керек эдим. Алай кылычым кюлумдан ычханып, жютюсю ёрге айланып кваллады. Мен а, аны кёрмей, юсюне ауама. Къарынымда олсагъат бир зат ачыганын сездим, алай хазна эс бурмадым. Жабыу жабылгандан сора къарасам, къарынымы бир жети кесилип, кийимлерим

сёрлукъда сынаргъа талпындырады. Ол Искусстволаны Шимал-Кавказ институтуна киреди, аны жетишимли да бошайды. Алай спектакльде ойнаганын а къоймайды. Нодар Думбадзени, Атымырзаланы Магомедни, Токумаланы Жагъафарны, Маммеланы Ибрагимни малкъар сахнада салынган спектакльлеринде рольланы да ол къарауулары эсперинде квалырча, ийнанырча ойнаганды. Тёппеланы Алимни «Азап жолунда» уа Мечиланы Кязимни жашы Магомедни кёргозтюрге тюшени бла уа артыккъа бек ёхтемленеди. «Ол халкыбыз сынагъан кыйынлыккы юсюнден хабарлагъан чыгъармады, аны себепли артыккъа улуу жууаплылыккы излегенди», - дейди Таубий.

Аны кюлкюлю рольлары да кеп болгандыла. Боташланы Иссаны «Кёнделенде той» деген пьесасында Гудураны уа артыккъа бек жаратады. «Ол артистге кесин сахнада эркин жюрютюрге онг берген, къарауулары

Аскер

Командирле ыспас этедиле, жуууккъла, тенгле ёхтемленедиле

Жаш адамларыбызны атлары окыууда, спортда, аскерде, башха ахшы ишледе айтылсала, аланы жуууккълары, тенглери угъай да, барыбыз да бек кыуанабыз, ёхтемленебиз. Хасанияда да ариу кылыклары, адепликлери бла да айырмалы жашла бла кызыла кепдиюле. Рахайланы Валерийни жашы Тамерлан аладан бириди.

Ол 16-чы номерли мектепде окыуп башлаганды. Андан сора уа Бабуентде кадет школ-интернатха кечюп, онбир классны анда жетишимли таусханды. Элде ёсген, гитчелигинден окуна да жерни суйген жаш ызы бла Къабарты-Малкъар кырал аграр университетге киреди. Окыуу кыйын болганына да къарамай, спортну да къоймайды - футбол ойнайды, грек-рим тутушуудан жараулагъа да жюрюйдю. Аны майдалларын, махтаулу кыгъытларын анасы Бакуланы Аминат юйде эм сыйлы жерде тутады. Ала уа бек кепдиюле. Аны спортда насийхатчысы Аслан Жанимов да

сохтасыны жетишимлерине атача кыуанады.

Ишден, жарауладан да ары-тала билмеген, ёсюю да бийик болгъан Тамерланга кюнлени биринде Россейни Къоруулану министрствосуну Санкт-Петербургда маршал Будёный атлы бийик аскер академияда окыургъа онг болганын билдиредиле. Ол, кеп сагъыш эте турмай, документлерин да алып, ары атланады. Окыууда, спортда да чыныккъан жаш сынаулары барындан да ётеди. Алай бла связь жаны бла академияны «Многоканальные телекоммуникационные системы» деген факультетине киреди. Бусагъатда аны биринчи курсун бошай турады. КъМКЪАУ-да окыуун да къоймаганды, заочный бёлюмюне кечгенди.

Академиядан ол бийик аскер билим да алып, лейтенант чыны бла чыгъарыккыды. Анда да спорт бла кюрешенин къоймайды, вузну атындан кеп эршиулеге кытышып, сыйлы грамоталагъа, кубоклагъа, саугъалагъа

да тийишли болуп кыйтады. Аны бла да чекленмей, жамаут ишге да тири кытышады, курсну таматасыды. Жашны тирилигине, иги окыуганына, кесин тап жюрюттенине аскер вузну таматалары да бек бюсюрейдиле. Ата-анасына ыспас этип, письмо да жазгандыла:

«Хурметли Валерий Хажмуратович бла Аминат Мухарбиевна! Сизни жашыгъыз Тамерлан не жаны бла да тенглереин юлгюю. Ата журтну чынтты къоруулаучусуду деп, арсарсыз айтабыз. Аскерчиле айтыулай, аны бла тасхачылыккыгъа ишексиз барыргъа боллукъду. Ол тизгинлиги бла, окыууда, спортда жетишимлери, тенглик эте билгени бла да айырмалыды. Биз, командирле, аны атын дайым иги бла сагъынганлай турабыз. Аллай аламан, намыслы жаш ёсдюргенигиз ючюн сау болугъуз!»

Академияны бёлюмюню командири Алексей Довбань».

Тамерлан окыуу жылны ичинде юйюне жаланда бир кере келгенди. Бек

алгъа аппасы Хажу-Муратны, сора эгечлерин, аладан тууганланы, башха жуууккъ-тенглени да жокълаганды.

-Ол гитчелигинден окуна жуууккълары, тенглине бек суйгенди, шуёлуккына багъалаганды. Не аз затха да жан аурутуп, жарсын башлар эди. Аны себепли аскер күүлуккыну сайлар деп эсибизде болмаганды. Энди уа барыбыз да аны бла ёхтемленебиз, - дейди атасыны эгечи, Искусстволаны Шимал-Кавказ кырал институту деканатында ишлеген Рахайланы Эльвира.

ДАЛХАТЛАНЫ Марзият.

Эски сурат

Бир юйюр

Бу сурат урушну аллында жыллада Огъары Бахсанда алыннганды. Суратдагыла ол элдендиле. Опурун турган эр киши Абдулаланы Томайны жашы Хажисмайылды. Сол жанындагы аны эгечи Абдулаланы Томайны кызы Таматакты. Онг жанында кыйырадагы тишириу эгечлери Шахарды. Сабийчикле уа аныкыла болурла.

Булайда бир затха эс бурайык. Бизде тишириу эр киши бла суратха тыошсе, кыарындашы болса, кьолун инбашына салганды. Эки эгеч болган жерде таматасы онг жанында, кичиси сол жанында сюелгендиле. Юйдегиси уа баш иесини кыатында да ёре сюелгенди, кьолларын да энишге ийип. Суратда ол бек ачык кёрюнюп турады.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

КЪУРУЛУШ

Футболчулага – жангы майдан

Майский шахарда физкультура-саулукуландырыу комплексни тийресинде топ ойнарга жараулу жер жарашдырылып башланганды. Шахарны мэриясындан билдиргенлерине кёре, анда жалган кырдык боллукьду. Проект кесида «Россей Федерацияда 2016-2020 жылланы чеклеринде физкультураны эмда спортну айнытыу» деген кырал эмда «КЪМР-де физкультураны эмда спортну айнытыу» деген регион программаланы чеклеринде бардырылады.

Бу ишни тамамлауа кёп кьалмай 9,2 миллион сом кьораттылыкьды. Андан бир миллионун жер-жерли администрация бергенди. «Ленинцы» эл мюлк предприятияны эмда «ТрансНерудПром» ООО-ну башчылары

Владимир Бердожаны бла Аслангери Кабардовну болушлукьлары бла кьурулуш ишлени биринчи кесеги тамамланырга хазна кёп заман кьалмаганды. Ызы бла специалистле ол жерге жалган кырдыкга ушашлы материалны жаярыкьдыла. Майдан хазыр болса, аны узунлугу – 105, кенглиги уа 69 метр боллукьду. Дагыда аны тегерегинде чабыучулага деп төрт жолчук ишленирикди.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ЭСГЕРТИУ

Хыйлачылага кесигизни алдатмагыз!

Роспотребнадзорну Къабарты-Малкъарда Управлениясында адамлага хыйлачыла сёлеширге боллукьларын билдиредиле эм сакь болурга чакьырадыла. Анда айтханларына кёре, кимле эселе да ведомствогьа бойсунган санитар учрежденияны ишчиле-

рини атындан энчи предпринимательеге сёлешип, «Коронавирус COVID-19» деген китапны сатып алыгыз деп кьысадыла, угъай дегенлеге уа ишлерине чырмау салырга дейдиле.

Быллай шартланы юсюнден мычымай Управленияга эмда право

низамны кьоруулачу органлага сёлешип билдиргиз! Аманлыкь этгенле жалаанда аха кьоллу болуп кьалмай, кырал власть органланы даражаларын да тышоредиле.

ОМАРЛАНЫ Мурат.

СЁЗБЕР

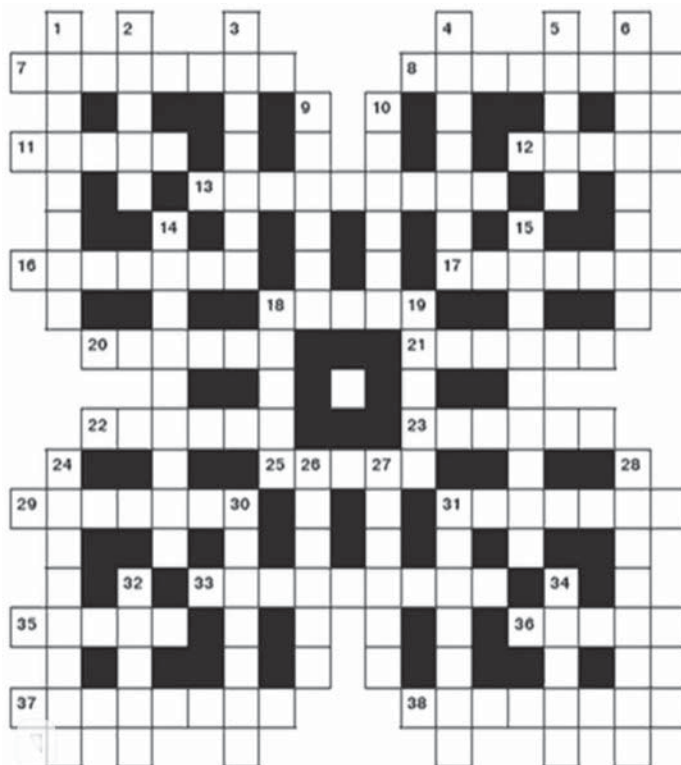
ЭНИНЕ: 7. Терк, Малка, Бахсан, Чегем, Черек суула бирге кьошулган жерни аты. 8. Эрттегили тепсеу. 11. Билим букьган жер. 12. Будагь оргьанда аны кысымы. 13. Суу чорбат чыпчыкь. 16. Къарачай тарых жыр. 17. Эркинлик. 18. Сабийге биринчи тиш чыкьганда этилген аш. 20. Чегем ауузунда эл. 21. Бизге Орта Азиядан келген аш. 22. Халкьны аллында барып, жол кёргюзтген. 23. Азияда жер сугьарырга суу келген ызла. 25. Ёчешде хорлау. 29. Минги тау тийресинде чат. 31. Соймей ышаруу. 33. Дагыстанда шахар. 35. Къара агъач. 36. Багьалы чабакь. Таулула суугьа да айтхандыла алай. 37. Акьырын ушакь этиу. 38. Жау сюртюлмеген эшикни тауушу.

ЁРЕСИНЕ: 1. Онтёртюнчо ёмюрде бизге уруш бла келген аскер башчы. 2. Жайлыкь. 3. Жукьа гыржынны турлюсю. 4. Байсолтанланы Алимни самолёту тыоген тенгиз. 5. Эрлен. 6. Бир жанына баймакь атлау. 9. Быллым тийресинде аллай аты бла кьая барды. 10. Бал чибинлени «юйлери». 14. Тогъай-тогъай бурулган чачлы адам. 15. Ала кючлю болсала, жумдурукь да кьаты болады. 18. Хорлаганнга чыгьарылган юлюш. 19. Акьылы тюз болмау. 24. Экилик. 26. Бызынгьда тау. 27. Айла аладан кьураладыла. 28. Минги тау жанында кёл. 30. Темир жол бла барган улоу. 31. Уялыну бир турлюсю. 32. Жигит адам. 34. Бийик жерде жашаган.

ГАЗЕТНИ 39-ЧУ НОМЕРИНДЕ
БАСМАЛАНГАН СЁЗБЕРНИ ЖУУАПЛАРЫ:

Энине: 1. Лаудан. 4. Сармат. 7. Асаба. 9. Кьама. 10. Урал. 11. Мажаруу. 12. Мача. 15. Атчы. 17. Солтанлыкь. 18. Къаланкьа. 21. Ууаллыкь. 23. Кьоркьакь. 27. Жаухар. 30. Бузукьчула. 32. Бажа. 34. Къырс. 37. Акьылман. 38. Пира. 39. Асыл. 40. Ыразы. 41. Сомлукь. 42. Уртлау.

Ёресине: 1. Локьум. 2. Уумач. 3. Намазлыкь. 4. Сабырлау. 5. Мурат. 6. Талкьы. 8. Алаша. 13. Аркъан. 14. Асса. 15. Акьыл. 16. Чабыр. 19. Наша. 20. Аяу. 21. Уча. 22. Аркъа. 24. Орта. 25. Къуба. 26. Къазыкьлыкь. 27. Жаулашыу. 28. Ууакь. 29. Ауар. 31. Къалжа. 32. Балас. 33. Жарым. 35. Ыфсыл. 36. Солуу.

Учредительле: Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти бла Правительствоосу

Баш редактор

АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДКОЛЕГИЯ:

ТЕКУЛАНЫ Хауа (баш редакторну орунбасары),
ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат
(баш редакторну орунбасары),
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь),
ТРАМЛАНЫ Зухура,
МУСУКАЛАНЫ Сакинат,
ТИКАЛАНЫ Фатима,
УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЛА:

Редакторну приёмный - 42-63-01. Баш редакторну орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85.
Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркинликлерин кьоруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.

Регистрация номер — ПИ № ТУ07-00118. Индекс - 51532

Газетни басмагьа «КЪМР-Медиа» ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет «Издательство «Южный регион» ООО-ну типографиясында басмаланганды. Ставрополь край, Эссенуки ш., Никольский, 5а орам

Номерге графике кёре 19.00 сагытта кьол салынады. 20.00 сагытта кьол салыннганды.

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН
ЧЫГЪАРГАНЛА:

Кетенчиланы Зульфия - жууаплы секретарьны орунбасары; Бийчеккуланы Жаннет - (1,2,3,9-чу бетле), Баллианы Феруза- (4, 10,11, 12-чи бетле) - корректорла.

Тиражы 1452 экз. Заказ № 708
Багьасы 15 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ
ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Налчык шахар,
Ленни атлы проспект, 5
электрон почтасы:
elbor_50@mail.ru